แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม

Local Information Sources of Ethnic Groups in Nakhon Pathom

ไพโรจน์ แก้วเขียว[1*] และธารา จันทร์อนุ[1]

[1]สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*E-mail: paikaw.keaw@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความทางวิชาการที่ได้จากการลงพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครปฐม ตามโครงการนครปฐมนครแห่งความผาสุกทุกชุมชนท้องถิ่นโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งบทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความหมายชาติพันธุ์ แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศท้องถิ่น การจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่น และแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่น่าสนใจในจังหวัดนครปฐม

คำสำคัญ:สารสนเทศท้องถิ่น, แหล่งสารสนเทศท้องถิ่น, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This article concerning local information sources of ethnic groups by community research in “Nakhon Pathom City of happiness All Local Communities project”. The aim is to provide understanding of local information sources in Nakhon Pathom the following aspects basic concepts of ethnic groups, local information source, organizing and interested sources in Nakhon Pathom

Keywords: Local information, Local information source, Ethnic groups

บทนำ

จากข้อมูลการวิจัยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2549) พบว่ามีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยถึง 62 กลุ่มด้วยกัน โดยแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนประชากรไม่มากนัก มีทั้งที่อาศัยตั้งรกราก ทำมาหากินอยู่ภายในประเทศและอยู่ในลักษณะของคนชายขอบ โดยกลุ่มคนเหล่านี้ล้วนมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติอย่างแนบแน่นทั้งในด้านการเกษตรกรรม การตั้งถิ่นฐาน หรือการใช้ทรัพยากรในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มล้วนมีกระบวนการในการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการในการถ่ายทอดและสืบสานซึ่งประเพณีวัฒนธรรม จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจ และเป็นเครื่องบ่งชี้ในประวัติความเป็นมาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งยังส่งผลในการบ่งชี้ถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประชาชนของคนในท้องถิ่น จนไปถึงในระดับภูมิภาค และระดับชาติได้

โดยในจังหวัดนครปฐมก็มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพอยู่หลายกลุ่ม ที่ปรากฏอยู่ค่อนข้างเด่นชัดได้แก่ ลาวเวียง ลาวครั่ง ไทดำ จีน และมอญ ซึ่งกระจายไปในหลายอำเภอ หากแต่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพียง 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำหรือไทยทรงดำ และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้ เป็นตัวอย่างของการได้นำเอาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตนที่สั่งสมมารวบรวมจัดเก็บ และเผยแพร่ โดยมีกระบวนการบริหารจัดการและก่อตั้งเป็นแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน มีทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์ศิลปะที่มุ่งจัดเก็บสิ่งของและวัสดุไม่ตีพิมพ์ และที่มีการจัดตั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นจัดเก็บสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสิ่งไม่ตีพิมพ์เพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนการศึกษาและให้ความรู้แก่คนในชุมชนและบุคคลภายนอก ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวนั้นผู้ที่ดูแลแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นจะมีสถานะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ดูแล เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นหรือโรงเรียน ผู้ที่ได้รับหน้าที่ดูแลมักจะเป็นผู้รู้ในชุมชน หรือครูในโรงเรียนซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในชุมชนนั้น หากเป็นเอกชนมักจะเป็นผู้รู้ในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีส่วนในการก่อตั้งแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นดังกล่าวเป็นผู้ดูแล รวมทั้งสภาพการดำเนินการทำงานของผู้ดูแลนั้นก็จะแตกต่างกันไปตามแต่นโยบายของแหล่งสารสนเทศแต่ละแห่งที่ไม่เหมือนกัน บทความนี้จึงได้นำเสนอเพื่อความเข้าใจในประเด็นดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์ 2) แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ 3) การจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่น และ 4) แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่น่าสนใจในจังหวัดนครปฐม

1. ความหมายและแนวคิดของชาติพันธุ์

ด้วยความที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเป็นสังคมเป็นหมู่คณะ การรวมกลุ่มกันของคนในสังคมนั้นมีลักษณะที่หลากหลายรูปแบบ โดยในการรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นการรวมกลุ่มคนซึ่งมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ซึ่งนักวิชาการสังคมศาสตร์ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น นักมานุษยวิยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ต่างก็มีความพยายามในการหาเกณฑ์เพื่อจำแนกชนชั้นในสังคมที่มีลักษณะการรวมกลุ่มที่หลากหลายเช่นนั้น ซึ่งเกณฑ์การเรียกที่นักวิชาการคิดขึ้นมีมิติครอบคลุมและซับซ้อนกว่าการจำแนกของคนธรรมดาทั่วไป อันก่อให้เกิดคำเรียกขานมากมายเช่น เผ่าพันธุ์(tribe) กลุ่มชนเร่ร่อน(band) หรือชาวนาชาวไร่(peasant)(ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2551: 6)

คำว่า “ชาติพันธุ์” (Ethnic group) เป็นคำศัพท์ที่มีที่มาไม่ชัดเจนนักเป็นคำที่ Ashley Montague(1972) นักมานุษยวิทยา นักกายภาพชีวภาพได้นำเสนอในการวิพากษ์การใช้คำว่า “ชนชาติ” (Race) ในปี คศ.1950 ซึ่งเขาได้ให้ความหมายของคำว่า กลุ่มชาติพันธุ์ ว่าหมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มชนที่ถูกมองว่าแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในทางกายภาพหรือในทางวัฒนธรรม

ซึ่งต่อมาในภายหลัง คำว่า “ชาติพันธุ์” ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองอันเนื่องมาจากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ขยายตัวไปในภูมิภาคต่าง ๆ ประกอบกับมุมมองของคำว่า “เผ่าพันธุ์” นั้น เป็นคำที่มีนัยยะของการไร้อารยธรรมและสะท้อนอคติแบบจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งต่างจากคำว่า “ชาติพันธุ์” ที่มีความหมายเป็นกลางมากกว่า เพราะไม่ได้บ่งบอกประเภทหรือระดับคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่เหนือกว่าหรือต่ำกว่า เพียงแต่บ่งบอกว่าเป็นกลุ่มชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

แต่ด้วยความหมายที่เป็นกลาง จึงไม่มีการระบุเกณฑ์ในการแบ่งแยกไว้อย่างชัดเจนนัก ซึ่งทำให้มีการแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยภาษา การแบ่งแยกด้วยวัตถุวิสัย ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมาก จนกระทั่ง Frederick Barth (1969) ได้ให้แนวคิดการแบ่งแยกของกลุ่มชาติพันธุ์โดยให้ความสำคัญของวัฒนธรรมเป็นหลัก

สำหรับประเทศไทย คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สังคมวิทยาได้แยกความแตกต่างของคำว่า “ชาติพันธุ์” และ “เชื้อชาติ” ไว้ว่า เชื้อชาตินั้นจะเป็นกลุ่มชนที่มีลักษณะความแตกต่างกันในลักษณะทางกายภาพ ในขณะที่ ชาติพันธุ์จะหมายถึงกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม (อมรา พงศาพิชญ์, 2543 :134 -138) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Barth

และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุนทรี พรหมเมศ (2525 อ้างถึงใน เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2531: 2) และ Kunstadter (1979 อ้างถึงใน อธิตา สุนทโรทก, 2539: 27 – 28) ที่ได้ให้ความคิดเห็นของคำว่า “ชาติพันธุ์” นั้นหมายถึงกลุ่มชนที่มีจิตสำนึกความสนใจ และวัฒนธรรมที่เหมือนกันและยึดถือร่วมกันเป็นศูนย์กลาง

ประกอบกับในร่างพระราชบัญญัติสภาชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (2556) นั้นได้มีการนิยามไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดของ สุนทรี พรหมเมศ และ Kunstadter ซึ่งอธิบายชาติพันธุ์ว่าหมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงเอกลักษณ์ออกมาโดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกันมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน” ซึ่งเป็นการย้ำชัดลงไปในรายละเอียดว่ามีเรื่องของวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บ่งบอกได้ถึงความเหมือนหรือแตกต่างกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

จากความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ไว้ จึงสรุปได้ว่า ชาติพันธุ์ คือ กลุ่มชนที่มีความเกี่ยวข้องกันโดยมีการแสดงออกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดและมีความเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน โดยภายในจังหวัดนครปฐมเองก็มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นอยู่ได้แก่ ไทดำ และ ลาวครั่ง

2. แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์

ในการดำเนินการจัดการสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น การอนุรักษ์และการเผยแพร่องค์ความรู้ วัฒนธรรมประเพณีนั้น ต้องกระทำผ่านแหล่งสารสนเทศ (Information source) ซึ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ แหล่งผลิตและเผยแพร่สารสนเทศ แหล่งสารสนเทศบุคคลที่มีความรู้ในสารสนเทศเฉพาะด้านเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและสังคม แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชนซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ที่จัดเก็บโดยมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ใช้ในการค้นคว้าและหาข้อมูล (ภาควิชาบรรณารักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547: 12 ; น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2546: 48; รัถพร ซังธาดา, 2539 : 5 ; ทัศนา หาญพล, 2549 : 3-8)

จากความหมายและนิยามดังกล่าวจึงได้มีการจำแนกแหล่งสารสนเทศท้องถิ่น โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2554) ได้จำแนกแหล่งสารสนเทศโดยอาศัยการจำแนกตามแหล่งผลิตและการเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นประเภทสถาบัน 2)แหล่งสารสนเทศบุคคล 3)แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน 4) แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต และ 5)แหล่งสารสนเทศประเภทชุมชนและสารสนเทศเฉพาะเรื่อง

ในขณะที่น้ำทิพย์ วิภาวิน (2546: 48) ได้แบ่งประเภทแหล่งสารสนเทศไว้ทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งสารสนเทศที่เป็นบุคคล 2) แหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบันหรือองค์กร 3) แหล่งสารสนเทศที่เป็นสื่อสารมวลชน และ 4) แหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต

ซึ่งแหล่งสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการดำเนินการนั้นจากการได้ลงพื้นที่สำรวจและเยี่ยมชมจากชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม พบว่าในปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมนั้นได้มีการรวบรวมองค์ความรู้และสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งที่บริหารโดยตัวชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ และดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสถานศึกษา ออกมาอยู่ในรูปแบบของแหล่งสารสนเทศที่เป็นสถาบันหรือองค์กร ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ และศูนย์วัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมุ่งเน้นจัดเก็บรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ วัสดุไม่ตีพิมพ์ สิ่งทอ เครื่องจักสาน รวมไปถึงสิ่งปลูกสร้าง

3. การจัดระบบของสารสนเทศท้องถิ่น

จากการที่กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนได้ก่อตั้งแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นขึ้นมาในชุมชนนั้น การจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่นที่อยู่ภายในแหล่งสารสนเทศนั้นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจากการสำรวจแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น หากยึดตามรูปแบบของจัดระบบสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์แล้ว กระบวนการในการจัดระบบสารสนเทศก็มีรูปแบบเหมือนกับของห้องสมุดทั่วไป เช่น การจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์ด้วยระบบทศนิยมของดิวอี้ หรืออาจกำหนดหมวดหมู่ขึ้นมาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชนก็ได้ ตัวอย่างในการจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่นที่น่าสนใจเช่น

การจัดระบบสารสนเทศของสมาคมแห่งชาติว่าด้วยการให้คำปรึกษาด้านพลเมือง (NationalAssociation of Citizens Advice Bureauหรือ NACAB) ของประเทศอังกฤษได้ใช้หัวเรื่องแบบกว้างๆในการจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่นโดยจัดแบ่งออกได้เป็น 14 หัวเรื่อง ได้แก่

1. การสื่อสาร (Communication)
2. การเดินทางการขนส่ง (Travel, Transport)
3. การอพยพและสัญชาติ (Immigration and nationality)
4. การบริหารงานยุติธรรม (Administration of justice)
5. การศึกษา (Education)
6. การจ้างงาน (Employment)
7. ชาติและนานาชาติ (National and international)
8. ครอบครัวและปัจเจกบุคคล (Family and personal)
9. ความปลอดภัยในสังคม (Social security)
10. สุขภาพ (Health)
11. การจัดที่อยู่อาศัย (Housing)
12. ภาษีอากร (Taxes and duties)
13. ผู้บริโภค (Consumer)
14. การใช้เวลาว่าง (Leisure)

นอกจากนี้ในการวิจัยของสมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคนอื่น ๆ (2553: 10) ที่ได้ทำการวิจัยในเรื่องการจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนนทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน ก็ได้แบ่งประเภทของขอบเขตสารสนเทศท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้มีการแบ่งตามเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ 11 ด้าน ได้แก่

1. ด้านภาษาและวรรณกรรม
2. ด้านเกษตรกรรม
3. ด้านขนบธรรมเนียม
4. ด้านศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะร่วมสมัยสถาปัตยกรรมและโบราณคดี
5. ด้านศิลปะการแสดง
6. ด้านโภชนาการอาหารการกิน
7. ด้านหัตถกรรมและการประดิษฐ์
8. ด้านการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน
9. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10. ด้านการบริหารจัดการชุมชน
11. ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้านหรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ

ในการจัดระบบข้างต้นล้วนเป็นการจัดระบบที่เหมาะสมในการจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ กรณีที่เป็นแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นที่อยู่ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ หรือ ศูนย์ศิลปะนั้นก็สามารถนำเอาการจัดระบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน เนื่องด้วยการจัดรูปแบบของพิพิธภัณฑ์นั้นไม่มีแบบแผนตายตัว แต่จะมุ่งเน้นไปที่การสงวนรักษาและปรับการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายของแหล่งสารสนเทศ

4. แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่น่าสนใจในจังหวัดนครปฐม

เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีการร่วมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งนั้นมีเพียงกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ และ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง จึงทำให้แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการก่อตั้งโดยชุมชนของจังหวัดนครปฐมนั้นมีไม่มากนักได้แก่

4.1 ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม โรงเรียนคงทองวิทยาเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่ก่อตั้งขึ้นภายในโรงเรียนวัดคงทองวิทยา ซึ่งแหล่งสารสนเทศแห่งนี้นั้นดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยความร่วมมือของทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนในการรวบรวมสารสนเทศท้องถิ่นหลากหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของอำเภอดอนตูม ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอำเภอแห่งนี้ โดยทรัพยากรสารสนเทศหลายชิ้นมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เนื่องจากความเก่าแก่ มาจากหลายยุคหลายสมัย และบางชิ้นนักโบราณคดีได้ตรวจสอบพบว่าเป็นสิ่งที่ตกทอดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย นอกจากทรัพยากรสารสนเทศดังกล่าวแล้ว ในศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ยังมีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ หรือลาวโซ่งรวบรวมอยู่เป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นเอกสารบันทึก รูปภาพ และสิ่งทอต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของไทดำอีกด้วย

4.2 ศูนย์วัฒนธรรมไทดำ บ้านไผ่หูช้างเป็นศูนย์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่เกิดจากความต้องการรักษาเอกลักษณ์ของชาวไทดำในตำบลบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดไผ่หูช้างภายใต้การดูแลของโรงเรียนวัดไผ่หูช้าง และได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยมหิดลในการช่วยรวบรวม และจัดระบบสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในตำบลไผ่หูช้างมาไว้ยังที่แห่งนี้ ซึ่งในการให้บริการของศูนย์วัฒนธรรมไทดำ บ้านไผ่หูช้างนั้น มีทั้งรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในตำบล เอกสารตำราเกี่ยวกับภาษาของชาวไทดำ หัตถกรรมผ้าทอ และสิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำก็ได้นำมาจัดแสดงไว้ ณ ที่แห่งนี้

4.3 พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตไทยทรงดำบ้านหัวถนน เป็นพิพิธภัณฑ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านส่วนบุคคลของนายประสงค์เตี่ยตาช้างซึ่งมีลักษณะการดำเนินการแบบเอกชนโดยในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ประกอบด้วยบริเวณที่จัดแสดงเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่จัดแสดงเกี่ยวกับวิถีเกษตรและส่วนที่เป็นเนื้อหาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งสองบริเวณอยู่ในอาคารที่ไม่มีผนังกั้นมิดชิด แต่ยังคงใช้รูปแบบของ “หลังคาแบบโซ่ง” ที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ การดำเนินการของแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นแห่งนี้นั้นไม่ได้มุ่งเน้นที่ทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่นที่เป็นสิ่งพิมพ์ หรือสิ่งไม่ตีพิมพ์เป็นหลัก แต่มุ่งเน้นไปที่การนำเสนอวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำผ่านทางตัวบุคคลจริง ในพิพิธภัณฑ์

4.4 พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชาติพันธุ์ลาวครั่ง วัดทุ่งผักกูด เป็นแหล่งสารสนเทศท้องถิ่นที่ก่อตั้งเมื่อปี 2556 ณ วัดทุ่งผักกูด ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จัดเก็บวัสดุไม่ตีพิมพ์ที่มาจากการบริจาคของคนในชุมชนที่เป็นผู้สืบเชื้อสายลาวครั่งที่มาตั้งรกรากในตำบลห้วยด้วนนี้ตั้งแต่เมื่อ 200 ปีก่อน ซึ่งวัสดุไม่ตีพิมพ์ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เครื่องปั้น หัตถกรรมและผ้าทอเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่ง นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ยังมีการปรับพื้นที่เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รูปแบบการทำเกษตรของชาวลาวครั่งอีกด้วย

ตารางที 1 ตารางเปรียบเทียบแหล่งสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์

	ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอดอนตูม โรงเรียนคงทองวิทยา	**ศูนย์วัฒนธรรมไทดำบ้านไผ่หูช้าง**	**พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตไทยทรงดำบ้านหัวถนน**	**พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชาติพันธุ์ลาวครั่ง วัดทุ่งผักกูด**
บริหารโดย	ชุมชน อบต. โรงเรียนคงทองวิทยา	ชุมชน อบต. วัดไผ่หูช้าง โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง	ชุมชน	ชุมชน อบต. วัดทุ่งผักกูด
ปีที่เริ่มก่อตั้ง	2536	2553	2550	2556
ประเภททรัพยากร	- สิ่งของเครื่องใช้กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ - สิ่งทอของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ - วัสดุไม่ตีพิมพ์	- สิ่งของเครื่องใช้ไทดำ - สิ่งปลูกสร้างของไทดำ - สิ่งทอของไทดำ - วัสดุไม่ตีพิมพ์ - สิ่งพิมพ์	- สิ่งของเครื่องใช้ไทดำ - สิ่งปลูกสร้างของไทดำ - สิ่งทอของไทดำ - วัสดุไม่ตีพิมพ์ - สิ่งพิมพ์	- สิ่งของเครื่องใช้ลาวครั่ง - สิ่งทอของลาวครั่ง - วัสดุไม่ตีพิมพ์ - สิ่งพิมพ์
การจัดทรัพยากร	แบ่งตามประเภทของทรัพยากรไม่มีการแบ่งหมวดหมู่	แบ่งตามประเภทของทรัพยากรไม่มีการแบ่งหมวดหมู่	แบ่งตามประเภทของทรัพยากรไม่มีการแบ่งหมวดหมู่	แบ่งตามประเภทของทรัพยากรไม่มีการแบ่งหมวดหมู่
ฐานข้อมูล	ไม่มี	มีการพัฒนา	ไม่มี	ไม่มี
เว็บไซต์เพื่อการเผยแพร่	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี

บทสรุป

แหล่งสารสนเทศท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมนั้น เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการอนุรักษ์ สืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คงอยู่ทั้งที่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ สิ่งไม่ตีพิมพ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าความพยายามเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะคนในชุมชนท้องถิ่นให้ความสนใจ และผ่านการร่วมมือร่วมใจในการก่อตั้งและพัฒนา โดยมีหน่วยงานภาครัฐเช่น สถานศึกษา มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนในรูปของงบประมาณ หรือความรู้ จึงทำให้แหล่งสารสนเทศดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ หากแต่ภายใต้การดำเนินงานนั้นยังขาดในเรื่องของการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นระบบ รวมไปถึงการจัดทำฐานข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากแหล่งสารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ในเรื่องของการจัดระบบสารสนเทศทำงาน รวมทั้งส่วนใหญ่ยังไม่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อเข้าไปช่วยสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว จึงควรมีความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเรื่องการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและทำให้แหล่งสารสนเทศมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยสนับสนุนการเผยแพร่องค์ความรู้และสารสนเทศภายในแหล่งสารสนเทศอีกด้วย

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาบรรณารักษ์. (2547). **การค้นคว้าและการเขียนรายงาน.**(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2551). การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์: ปัญหาและข้อเสนอแนะ. ใน **รัฐชาติและชาติพันธุ์.** เชียงใหม่ : สำนักส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10.

ทัศนา หาญพล. (2549). ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแหล่งบริการสารสนเทศ ใน **ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการบริการสารสนเทศ.** หน่วยที่ 3 เล่ม 1. นนทบุรี: สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2546). **ทักษะการใช้ห้องสมุดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พริ้นติ้งค์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2554).**การจัดการทรัพยากรสารสนเทศท้องถิ่น.** นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รัถพร ซังธาดา. (2539). **สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2549) **คำถามที่พบบ่อยในฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย.** ค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2557 จาก http://www.sac.or.th/databases/ethnicredb/faq.php

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล และคนอื่น ๆ. (2553).**รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการสารสนเทศจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนนทบุรีศึกษาเพื่อส่งเสริมบริการห้องสมุดสู่ชุมชน.** นนทบุรี: สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2546

เสาวนีย์ จิตหมวด. (2531). **กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม.** กรุงเทพฯ : กองทุนสง่ารุจิระอัมพร.

สุนทรี พรหมเมศ. (2525). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย.** กรุงเทพฯ : ภาคสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อธิตา สุนทรโรทก. (2539). **มูเซอร์ดำมูเซอร์เหลือง: การรักษาเอกลักษณ์และพรหมแดนชาติพันธุ์ในบริบทของการพัฒนาที่บ้านบาหลา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรา พงศาพิชญ์. (2543). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม: กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม.**

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Barth, Fredrik. (1969). Introduction in Ethnic Groups and Boundaries.**Ethnic groups and boundaries. The social organization of culture difference**. Oslo:Universitetsforlaget

Kunstadter, Peter (1979). "Ethnic Group, Category, and Identity: Karen in Northern Thailand." In **Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai Frontier with Burma.** edited by Charles F. Keyes, 119-164. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.

Mantague, Asley. (1972). **Statement on Race**. London: Oxford University Press.